

Nr 220.

Av herr **Ericson** i Obergå m. fl. om skrivelse till Kungl. Maj:t
angående frigörande av det svenska jordbrukets kredit-
väsen från beroende av de enskilda bankinrättningarna.

Bland orsakerna till det svenska jordbrukets svårigheter under den senaste mansåldern har varit det i flera hänseenden otillfredställande sätt, varpå jordbrukskrediten varit ordnad. Hypoteksväsendet i vårt land, sådant detsamma varit gestaltat efter hypoteksföreningarnas och Allmänna Hypoteksbankens inrättande, har visserligen i sin mån tillgodosett jordbrukets behov av bottenkredit. Emellertid är den uppfattningen ganska allmän bland vårt lands jordbrukare, att hypoteksföreningarna numera mindre än förr fylla sin uppgift. Detta beror särskilt på kapitalrabattsystemet och på att icke tillräcklig hänsyn togs till åbyggnader och växande skog m. m. Med anledning härav vända sig hemmansägarna i stor omfattning till andra bankinrättningar med ansökningar om lån mot inteckning i fastigheterna. Dessa inteckningar betraktas ofta såsom sekundära säkerheter och lantmännen få fördenskull i sådana fall erlagga lika höga räntor för dessa lån som för lån, vilka upptagas mot vanlig borgen såsom säkerhet. Hemmansägarna få härigenom betala alltför höga räntor, varigenom de icke sällan råka i trångmål och livsmedelsproduktionen menligt påverkas.

Den sekundära fastighetskrediten ombesörjes delvis av sparbankerna, vilka i vissa fall och på en del trakter, där lantmannainslaget i styrelserna gjort sig mera gällande, tillämpa för jordbruket skäliga räntesatser. På grund av sparbankernas otillräckliga resurser hava de emellertid icke på långt när kunnat fylla behovet. Därtill kommer, att sparbankernas

medel, vilka i stor utsträckning hopbringats genom insättningar från jordbruksbefolkningen, till alldeles för stor del utlånas till yrkesutövare och fastighetsägare i städer och industrisamhällen. Lantbrukarnas sparmedel komma på så sätt andra samhällsklasser än jordbrukarna till godo.

På grund av dessa förhållanden och det stora kapital, som numera kräves vid jordbruket, måste jordbrukarna vända sig till affärsbankerna med sina låneansökningar och tvingas sålunda att underkasta sig dessa bankers höga räntesatser och övriga för jordbruket oförmånliga lånevillkor. Med hänsyn till jordbrukets svaga räntabilitet inverkar detta högst ofördelaktigt på jordbrukets ekonomiska läge och i många fall drivas de skuldsatta jordbrukarna från sina fastigheter.

Beträffande jordbrukets driftskredit äga vi ännu icke inom vårt land något system, som kan tillfredställa jordbrukarna och vinna deras fulla förtroende. Jordbrukskasserörelsen är ett steg i rätt riktning, men den är ännu alltför svagt utvecklad för att kunna fylla sitt syfte. I två skrivelser till Kungl. Maj:t den 29 december 1920 hava centralkassorna för jordbrukskredit själva erkänt detta förhållande. Bl. a. framhålles i dessa skrivelser att den genom kungl. förordningen den 11 juli 1918 åt medlemmarna av jordbrukskassor medgivna lånerätten är begränsad till högst 200 kronor per hektar odlad jord, varmed vederbörande medlem är delaktig i kassan och medansvarig för dess förbindelser, men att erfarenheten under den tid, jordbrukskasserörelsen bedrivits i vårt land, har ådagalagt, att denna lånerätt är alltför snävt begränsad. Penningvärdets nedgång till ungefär tredjedelen av det normala och den i följd därav ökade kostnaden dels för anskaffande av inventarier och dels för behövliga förbättringsarbeten göra, att endast ett fåtal jordbrukare kan hjälpa sig fram med den kredit, som jordbrukskassan med nu gällande bestämmelser är berättigad att lämna. I synnerhet bör enligt centralkassornas mening beaktas, att inventariernas relativa värde på en jordbruksegendom vid jämförelse med förhållandet för en mansålder tillbaka mer än fördubblats och att möjlighet måste beredas unga jordbrukare, som vilja uppsätta egna jordbruk, att förutom driftskapitalet erhålla lån för täckande av en del av uppsättningskostnaden.

Det bör vidare framhållas, att jordbrukskasserörelsen haft svårt att vinna utbredning och förtroende inom vidsträckta delar av vårt land samt att ingen central bankinrättning finnes, som bygger på sammanslutning mellan jordbrukarna och ledes av dessa själva samt kan stödja centralkassorna. Följden härav har dess värre blivit, att dessa kassor måst söka

stöd hos en enskild affärsbank, ett förhållande, som strider mot hela jordbrukskasserörelsens idé.

Vi anse i anledning av dessa förhållanden, att det är en av vårt jordbruks allra viktigaste livsfrågor för närvarande att få till stånd en genomgripande reform av jordbrukets såväl fastighets- som driftskredit. 1918 års lagtima riksdag begärde i en skrivelse utredning av frågan om den sekundära fastighetskrediten, men dels har denna utredning ännu icke blivit igångsatt och dels är den sekundära fastighetskrediten endast en del av den fråga, som vi här önska måtte bli upptagen till undersökning. Sagda riksdagsskrivelse kan sålunda icke lägga hinder i vägen för att riksdagen nu begär en utredning av jordbrukets kreditfråga i hela dess omfattning.

Såsom riktlinjer för den av oss begärda reformen av jordbrukskrediten önska vi, att hela jordbrukskrediten, såväl den primära som den sekundära fastighetskrediten ävensom driftskrediten ordnas på ett sätt, som garanterar att ränteinkomsterna, vilka uppstå på jordbrukets in- och utlåning, helt och fullt komma jordbrukarna och jordbruket till godo. Helst vore önskvärt om det kunde ordnas så, att dessa olika grenar av kreditrörelsen på varje ort ombesörjdes av en och samma bank eller kreditförening. För att dessa jordbrukets kreditinrättningar skola kunna fylla sin uppgift böra de stödjäs av en central penninginrättning, vilken erhåller rätt att till lägsta ränta upptaga lån ur statens pensionsfonder och postsparbanken jämte andra allmänna penninginstitutioner ävensom vidare rediskonteringsrätt i riksbanken. Från statens sida måste jämväl tillräckliga fonder ställas till förfogande, åtminstone till den centrala penninginrättningen.

Vi få alltså hemställa,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning rörande en reform av det svenska jordbrukets kreditväsen i sådan riktning, att jordbrukarna i vårt land frigöras från de nuvarande enskilda bankinrättningarna genom att krediten för jordbruket ordnas förmedelst sådana kreditinrättningar, vari jordbrukarna själva äro delägare och över vilka de hava ledningen samt vilkas vinst helt och hållet kommer jordbrukarna själva till godo; samt

att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga
de förslag, vartill utredningen i fråga giver anledning.

Stockholm den 21 januari 1921.

Oscar Ericson,
Oberga.

P. J. Edberg.

Aug. Månsson.

G. A. Johanson,
Hallagården.

K. A. Ryberg.

K. A. Westman.

Alfred Lindström
i Långnäs.

Fr. A. Lagerquist.

Gerh. Strindlund.

Emil Eriksson,
Sörbo.

Arvid Anderson,
Saxtorp.

Herman Andersson.

Carl Johanson,
Hörninge.

A. J. Johansson,
Bro.

Jones Erik Andersson
i Ovanmyra.

J. N. Svedberg.

H. Andersson,
Boda.